

Oponentský posudok na habilitačnú prácu MgA. Martina Blažička, Ph.D. *Strategie improvizace při práci s médii* na Filmovej a televíznej fakulte Akademie múzických umění v Prahe

Affect studies attend to those near-imperceptible, too-intense, interstitial, or in-the-making visceral forces and feelings that accompany and broker the entangled material—especially bodily—and conceptual potentials of an emergent or historical phenomenon. Affect can be invoked in the singular to gesture at an indivisible field of affecting intensities or as plural affects to give contour to specificities of event or encounter and vectors of experience.

Mathew Arthur, *Affect Studies*, 2021

Mé práce jsou vždy založené na jednotě toho, co vidím já, diváka a co „vidí“ i přístroj, který používám.

Martin Blažiček, 2021, s. 12

Prácu Martina Blažička je potrebné vnímať ako priesečník pozícií, ktoré zastáva ako umelec, pedagóg, odborník, kurátor, dramaturg, organizátor v širokom diapazóne prístupov k (inter/trans)mediálnemu algoritmickeému umeniu, filmu, videu, performancii. Jeho konceptuálne východiská i samotné umelecké prevedenie možno usúvzťazniť s postdigitálnym umením (najmä prepojenie medzi digitálnymi a analógovými technológiami a vyobrazená i procesuálne spracovaná deklamácia ich nehierarchickej a synchronickej relácie, dôraz na hapticnosť práce s médiami), kinetickou vizualitou, sebareflexívnym softvérovým umením, digitálnou performanciou a kolaboratívnou improvizáciou. Blažičkove úsilie o prepojenie konštruktívnej metódy a mediálnej špecifickosti prostredníctvom vyobrazenia funkčnosti istého mechanizmu, či upozorňovanie na možnosti (predovšetkým nenaratívneho charakteru), ktoré ponúka inovatívna práca so strihom alebo všeobecne s manipuláciou vizuálneho materiálu, ho síce pridružujú k neo-avantgardným tendenciám, avšak dôraz na využívanie súčasných programovacích jazykov počas improvizácie, tematizácia mediálneho sveta a jeho uzurpovania si pozornosti, alebo príznačný

akcent na pozíciu recipienta, to všetko ponúka možnosť reflektovať jeho prácu prostredníctvom afektívnych, mediálnych, (post)digitálnych/softvérových, performatívnych štúdií či pomocou nástrojov reflektujúcich gamifikáciu kultúry.

diváky vnímaný skutočne jako „manipulovaný čas“

Časové rozpätie Blažíčkovej autorskej tvorby pokrýva obdobie dvadsiatich rokov, pričom ako markantné sa javí jeho neustále prekračovanie zaužívaných foriem vizuálnej expresie smerom k intelektuálnemu, geekovskému hľadaniu prostriedkov, ktoré by čo najvhodnejšie vyjadrili konkrétny autorský zámer, a to až do tej miery, že autor opúšťa nástroje vtedy, kedy ich, podľa jeho vlastných slov „ovládám s jistou dokonalosťou do té miery, že mi bráni vo voľnosti uvažovaní a príliš nabáda k hľadaniu vybroušenej formálnej stavby diela“ (s. 19). Toto vykreslené perpetuum mobile, nútiace ho k reorganizácii pracovných prostredí, vzťahov, operačných schém vnútri programátorských rozhraní i ľudského mozgu, je zárukou pretrvávajúceho autorského vývinu nielen smerom k novším prístupom, ale predovšetkým k pulzujúcemu kritickému mysleniu, ktoré sa vinie často aj diskontinuálne s trendmi daného obdobia. V jeho skorších filmoch a videách vidno nadväznosť na experimentálnu prácu so strihom ako technikou i nástrojom manipulácie s filmovým materiálom, teda na odbor vlastného štúdia, noisovú estetiku a estetiku abstrakcie, zameranie na formálnu procesualnosť prejavujúcu sa vo využití princípov staršieho média (napr. remediácia a reintencia thaumatropu vyvolávajúca stroboskopický efekt) alebo rozmiestnení projekcie (viaceré vizuály projektované na priľahlé plátna vo filmoch *Studie 9* a *Zurich interlaced*, ktoré prostredníctvom využitia tejto formy zdôrazňujú rozpínanosť hraníc či, naopak, ohraničenia jednotlivých okamihov, predmetov, prostredí, pričom hravosť danej situácie je vždy zrejmá). Popri estetike vychádzajúcej z formálnych prístupov, najmä dekonštrukcie pôvodného vizuálneho materiálu v procese improvizácie na scéne, sa Blažíčkove intermediálne projekty, tvorené s hudobníkmi a inými umelcami, hrané naživo alebo vystavené v galerijnom priestore, venujú aj tematike ekologického charakteru (zamrznutá, prichádzajúca a miznúca scenéria prírodnej krajiny *Landwhite*) či fenomenológii bytia, mihotajúceho sa aj v nehybnom okamihu *Triple Sun*, ešte väčšmi umocňovanom prostredníctvom recepcie druhého človeka (v Lévinasovskom zmysle), v tomto prípade diváka/diváčky. Zviditeľňovanie štruktúry a upozorňovanie na detail, ktorý vo svojej oscilácii nadobúda vzhľadom na jeho zasadenie do

prostredia alebo okamihu in medias res nové hodnoty a významy, komunikuje vo svojej motivicko-tematickej rovine napätie, ktoré prichádza a odchádza v závislosti od hladkých či komplikovaných vzťahov s vonkajšou časopriestorovou dimenziou. Detail sa nikdy neoslobodí od matrice, ktorej je súčasťou, a upozorňovanie na toto previazanie ponúka i nazeranie cez sociálnu či politickú dynamiku. Nastolenie otázky, kto je čím/kým ne/vedome manipulova(tel')ný, kedy/kam to dospieva, je esenciálne pri vytvorení settingu, keď sa nás obrysy hermeneutického kruhu priamo dotýkajú.

interface jako prostor continuity mezi fyzickým a virtuálním (symbolickým) prostorem

Princípy tzv. živého strihu Blažíček využil vo viacerých kolaboratívnych projektoch, vytvorených pre galérie a festivaly; live coding bol základnou improvizácnou metódou pre tvorbu zvuku v kóderskom ensámblí Kolektiv, pričom vyobrazenie procesu kódovania a prepisovania kódu získalo pragmatickú i sémantickú funkciu VJingu. Ako píše Blažíček, „pokud si někdo osvojí kódování v reálném čase, velmi nerad se bude vracet k používání předprogramovaných nástrojů“ (s. 17); so živosťou v tvorivom procese vstúpil aj do spolupráce so skupinou D'epog pod režijným vedením Lucie Repašskej a pre ich performanciu a film vytvoril vizuálne prostredia, ktoré svojou poetikou odkazujú na koncepcie času ako plynúcej, vzdal'ujúcej sa a utekajúcej veličiny, podoby tlaku, útlaku a uvoľnenia (v sociálnych i osobných rovinách) a zobrazenia očakávaní a resetov (prítomností) ako foriem vykúpenia (sa) (v performancii *Série Série Série Série*), či prostredia, v ktorých sú vizuálne reflektované, väčšinovou spoločnosťou akceptované a podporované úrovne dominancie a submisivity, násilia a diktátu, zhmotnené popri performeroch a performerkách aj prostredníctvom virtuálneho dievčaťa (film *Pes vzor pán*).

v práci se studenty proto neusiluji o ovládnutí konkrétních forem, ale o porozumění principům pohyblivého obrazu a schopnost mezi různými typy médií přecházet

Hoci som mala možnosť vidieť naživo Blažíčkovu spoluprácu s D'epogom, zoznámila som sa tiež s jeho filmami, videami a softvérovými projektami, bola som na jeho verejnej prednáške v Slovenskej národnej galérii a čítala niektoré jeho odborné texty, jeho prácu pedagóga

nedokážem posúdiť z vlastnej skúsenosti, je mi prístupná iba prostredníctvom jeho sumarizácie v predložennom texte. Podľa tohto dokumentu vyznieva jeho pedagogická prax v súlade s tzv. student-centered prístupom, ktorý do centra pedagogického diania umiestňuje študentov a študentky s ich vlastnými názormi, prístupmi a potrebami. Blažíček zdôrazňuje dialogické vedenie dielne, ja by som tu však vnímala aj polylogický princíp, keďže píše, že pracuje s celou skupinou (v škole i plenéri). Vzhľadom na napísané pôsobí jeho vedenie ako vytváranie podnetného pracovného a myšlienkového priestoru, ktorý viac rozvíja, než riadi, viac inšpiruje, než pohlcuje, a prostredníctvom ktorého sa študenti a študentky dokážu prezentovať aj vo verejnom priestore.

aby tím bylo možné předjímat jejich různé roviny čtení

Habilitačná práca, ktorá sumarizuje Blažíčkove východiská pri práci s médiami najmä prostredníctvom improvizáčnych techník, kontextualizuje jeho najpodstatnejšie umelecké diela a ponúka vhlád do jeho pedagogickej praxe a pedagogických stanovísk, je napísaná odborne, klarifikujúc podstatné estetické, poetické, mediálne a technologické charakteristiky jeho umeleckej práce a samotného premýšľania či konceptualizácie. Mám k nej len pár výčítiek, ktoré vychádzajú hlavne z nedostatočného vysvetlenia istých pojmov. Hoci autor operuje pojmom „asistivní algoritmy“, dokonca tento pojem figuruje aj v názve habilitačnej prednášky, nikde v texte sa nenachádza jeho vysvetlenie alebo kontextualizácia. Autor predstavuje pojem „živý strih“ a popisuje aj historické ukotvenie „live cinema“, preto by si „asistivní algoritmy“ rovnako zaslúžili vysvetlenie, keďže čitatelia a čitateľky im síce implicitne rozumejú, ale pre vedeckejšie uchopenie je táto implicitná rovina nepostačujúca. Na strane 12 autor píše: „Vzhľadom k frekvenci lidského vidění je pak skutečně pravdou, že každý divák vidí jiný film, protože jeho zrak je synchronizován na jinou fázi pohybu závěrky.“ Toto tvrdenie (akokoľvek všeobecne povedome podobné odhady vyznievajú) by bolo potrebné doložiť súčasným kognitívnym výskumom, takisto by som odporúčala menej relativizovať, pretože „skutočne iný“ asi nebude, skôr môžu byť prítomné odchýlky.

Autor nevysvetľuje ani svoju základnú stratégiu „gesto proti médiu“, ktorú si popri improvizácii určil ako pilier svojej tvorby. Je rovnako samozrejmé, že implicitne vieme, čo tým chce povedať, avšak zatiaľ čo pojem improvizácia sa v texte pravidelne objavuje v rôznych

vzťahoch, gesto proti médiu sa zjaví iba na úvod. Máme pod tým teda rozumieť, že jeho význam je prítomný vo všetkých jeho spracovaniach médií? Craig Dworkin napísal knihu *No Medium* (2013), založenú na kontextualizácii diel, v ktorých išlo o to, aby nič nebolo vidieť/neostalo. Blažíčkov prístup je ale celkom odlišný, namiesto pozície proti médiu ako takému mu v zásade (asi) ide o rekontextualizáciu či reintenciu pôvodného média v jeho filmoch a videách, o remediácii sám píše (už samotný pojem médium možno rozlišovať v semiotickej i transmisívnej koncepcii). Jeho softvérovým performanciam by som priradila aj postmediálne stanovisko podľa Guattariho téz (skôr než cez význam postmedií, o ktorom píše Greenberg a Krauss) o juxtapozícii počítačových sietí a personalizácii technológií, ktoré si vyžadujú invenciu a experimentovanie.

mé práce jsou vytvářeny s vědomím souvislosti

Martin Blažíček je na českej umeleckej scéne osobnosťou, ktorej nemožno uprieť umelecký, odborný a pedagogický prínos, čo dokazuje vo svojich projektoch prezentovaných v mnohých krajinách na celom svete už dvadsať rokov. Jeho odborná prax rozširuje pole verejnej debaty o témy rezonujúce v priesečníkoch súčasnej kultúry, umenia a technologického pozadia, s napojením na aktuálne trendy, prostredníctvom jazyka prístupného aj pre širokú verejnosť.

Na základe splnených kritérií a kvality habilitačných dokumentov a priložených médií odporúčam po úspešnej prednáške a obhajobe práce udeliť MgA. Martinovi Blažíčkovi, Ph.D. titul docent.

V Bratislave, 17. 6. 2022

Mgr. Zuzana Husárová, PhD.